

MAGYAR NÖVÉNYTANI LAPOK

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KANITZ ÁGOST.

I. ÉVF. 5. SZ.

1877. MÁJUS.

TARTALOM: Mily talajon él a gesztenyefa Magyarhonban és szomszéd-országában? III. STAUB M. IV. TÓTH M. — Könyvismertetések: PFEFFER Osmotische Untersuchungen. Vorläufige Sätze über die niederen Pilze. BLAU Reisen in Bosnien und der Hertzegowina. — Tudós társaságok. — Pályakérdések. — Irodalmi hírek. — Halálozás. — Kinevezések. — Nyilvános gyűjtemények. — Kérelem.

Folyóiratokban megjelent cikkek címei 1—4. l.

MILY TALAJON ÉL A GESZTENYEFA MAGYARHONBAN ÉS SZOMSZÉDORSZÁGAIBAN?

III. Nyilatkozat.*)

DR. STAUB MÓRIC-TÓL.

DE CANDOLLE ALPHONSNAK ő nagyim. DR. HAYNALD LAJOS által közlött levele mindenesetre egy igen érdekes adatot közöl, mert feltűnő, hogy a gesztenyefa Genf vidékén csak kivételképen fordulna elő a mészkövön és pedig csak is olyanon, mely kovaréteggel van bevonva. Ezen állítás helyes voltába, miután ezen viszonyokat közelebbről nem ismerjük, nem is akarunk bocsátkozni, de reméljük, hogy a következő kevés adattal némileg ezen kérdés földerítéséhez járulunk.

Miután legközelebb olyanokat hozok föl, melyek DE CANDOLLE állítása mellett látszanak bizonyítani, nem akarom azt sem elhallgatni, hogy saját nézetem szerint nem a talaj fizikai vagy chemiai minősége az, mely a fának lételét föltételezi, hanem első sorban a klimatikus tényezők. WILLKOMM (Forstliche Flora von Deutschland und Oesterreich, (1875) p. 464.) POKORNY után azt írja, hogy hazánkban a gesztenye éjszaki határa Szathmár, Bihar, Hont és Pozsony-megyéken menne

*) Ezen nyilatkozat, már kezemben volt, mielőtt a harmadik szám kiadott. SZERK.

keresztül; laza, mély, friss, mértékletesen nedves kovasavdus talajt (a hegységen gránit, gneisz, agyagpala, homokkő elmá-lási termékei) szeret és a mint legalább Közép-Németország-ban mutatkozik, nyugati, éjszaknyugati és éjszaki expositio mellett legjobban tenyészik. Mész-talajt nem igen ked-vel. Részletesebben szól KERNER (Österr. bot. Zeitg. XXVI. p. 186) a fáról. Szerinte a magyar középhegységben Nagy-Maros fölött hatalmas fákból álló erdőcske van; kisebb csoportok-ban és szétszortan Visegrád mellett és a budai hegyeken a zugligetben is előfordul. KERNER nem tartja valószínűnek, hogy ezen állóhelyek eredetiek volnának, hanem hogy igen is hosz-szu idő előtt ide ültetve lettek volna. Erre nézve én más véleményben vagyok. Igen valószínű, hogy mindazon speciáli-tások a budapesti florában u. m. *Ficus Carica*, *Sternbergia colchiciflora*, *Erodium ciconium*, *Aegilops caudata*, *Paliurus aculeata*, *Peganum Harmala* stb. maradványai egy volt déli jel-lemű florának, melyek az éghajlati viszonyok változtával a lét-érti harcot kiállották ugyan, de csak kevés számú, vagy törp-pe utódokban, életükre nézve még ma is előnyös expositio mellett talán már szűken kimért időre megmaradtak! KERNER az alföldön a *Castanea vesca*-t seholsem találta, ültetve és csak KANITZRA hivatkozhatik, ki azt Nagy-Körös mellett látta volna. A bihari hegységben csak Nagyvárad és Rézbánya mellett kul-tiválják és kultiválták, mert Rézbányán a fák csak minden 4—5-ik évben hoztak termést (fructus) és utóbbi időben megint kivágták; a visegrádi és nagymarosi fák pedig évenként gazdagon gyümölcsöznek; a termések kicsinyek ugyan, de ízletesek; 1000 mérőre teszi KERNER a kereskedésbe hozott mennyiségét. Ezen fák közül némelyek 4 meter kerülettel bírnak; szeretik a mély agyagos talajt és azért a trachyt és agyagos mészkövek elmálásából keletkező nehéz agyagos ta-lajon tenyésznek. 95—435 meter magasságig terjed.

MATYASOVSZKY J. geolog urnak szives közlése szerint Nagy-bánya vidékén rendkívüli mennyiségben fordul elő és pedig régi idő óta, miután a bányákban szükséges fát is szolgáltatta és szolgáltatja. NEILREICH (Aufzählung der in Ungarn u. Slav-onien bisher beobachteten Gefässpflanzen etc. p. 78.) említi, hogy azon vidékeken, hol e fát mivelik, ez könnyen el is va-dul, és így még Eperjes mellett is található. Föltűnőnek ta-lálja, hogy a bánásban csak kertekben nő, mig már Tótor-szágbán kiterjedett erdőket képez és majdnem egészen meg-honosult. Ez csakugyan olyan jelenség, mely komolyabb tanul-mányozásra méltó, de vajjon a kérdéses bánási állóhelyei ezen

növénynek nem esnek-e még hazánk azon éghajlati területébe, mely a favegetatoria olyan káros befolyással van, a mint ezt KERNER (Die periodisch wiederkehrende Dürre im ung. Tieflande. etc. Oest. Revue 1867) olyan szépen fejtette meg; mert az tény, hogy a középtenger florájának egy olyan kitűnő növénye nem szaporodhatik ott, hol a tavaszi utófa-gyok már éghajlatunkhoz jobban szoktatott növényeket pusztítanak vagy törpítenek. GRISEBACH (Die Vegetation der Erde nach ihrer klimatischen Anordnung I. p. 99) szerint a gesztenye egész Franciaországban van elterjedve és átmegy déli Angolországba is, honnan continentál tenyésztésének vonala a Rajnavölgy hosszában (Mosel, Bonn mellett magam is láttam) a Svájcig (Bodentó) megy, míg végre az Alpokon túl külön az egész középtenger vidékét magában foglaló területet képez. Az Alpokon innen éjszakra felé végződik vonala, de a bükkal párhuzamosan megy, mi által a nyugat legtöbb növényeitől eltér, melyek délkeleti irányban végződnek. De a gesztenye művelése még följebb éjszakra felé megy egy olyan vonalig, mely Angolhonból a Harzon (Blankenburg) és Szászországban (Dresda) át Magyarországra (Pest) megy, és itt is párhuzamosan a bükk vonalával. De az ezen vonalba eső vidékek nem mindegyikén jutnak a termések megérésre; így például Közép-Németországban csak kivételképen; ebből valamint a gesztenyének délen való előfordulásából következtethetünk, hogy a gesztenye hasonló életfeltételek alatt áll, mint a bükk; hosszabb fejlődési időszakra szorul, mint a minőt éghajlata éjszakra felé határán túl talál. JANKA, a nemz. muzeum őre baráti közlése szerint, Görögországban az Athoshegy tiszta márványán látta e fát hatalmas erdőt képezve és én magam barometri fölvételem után 400 meternyi széles övben láttam a Monte-Maggiore-n, az adriai tenger istriai partján és pedig tiszta mészen.

Mindezen idézetekből láthatni, hogy a gesztenye, ha mindjárt itt-ott meg is válogatná a talajt, szorososan az éghajlati viszonyokhoz van fűzve, mit már hű kísérője, a bükk is bizonyít. Lássuk csak egy kissé melegsükségletét, melyre nézve WILLKOMM (i. h.) azt mondja, hogy erről nem tudni semmit. C. LINSSER (Untersuchungen über die periodischen Lebenserscheinungen der Pflanzen) három helyről közli a növénynek melegsűségét. Namur-nál 1452 fok melegsűség után június 24-én kezd virágozni; Genfben 982 fok m. ö. után május 29-én; és Stettinben 1325 fok m. ö. után július 7-én.

Én a meteorologiai megfigyelések után két magyarországi

helyre nézve számítottam ki a melegösszeget és pedig az utolsó — 0° alatti 5 napi közép után a többi 5 napi közepök összegeiből egészen azon napig, melyen FRITSCH virágnaptára szerinte a virágzása kezdődnek. Ez az 1872-iki évre, mint melyben Nagyváradon is tétettek meteorologiai megfigyelések 1504·0°C-t, Budapesten pedig 1440·0°C-t tenne.

IV. Nyilatkozat.

TÓTH MIKE S. J.
tanártól.

1. *Castanea sativa*-t láttam Pozsonyban. Talaja kétségkívül granit és gneiszgranitból képződött föld, mit annál biztosabban állíthatok, mivel azon helyeken tenyészik Pozsony körül e növény a legjobban, melyet báró ANDRIAN határozottan ily kőzetűnek mond.¹⁾ A Batzenhäuseln nevű vendéglők közelében gyönyörű két ligetet láttam e növény csoportjaiból, egyiket a Jézustársaságiak szőlődombján, másikat az „Ujvilág” dombjának tulsó (éjszak-keleti) lejtőjén. A fák oly régiek, oly erőteljesek voltak (s a második helyen oly elhagyatottaknak látszottak) hogy azok a déltyroliakkal teljesen kiállják az összehasonlítást. — Ennyit HOLUBER jelentése kiegészítésül.²⁾

2. Szathmárott szitén láttam a szőlődombokon *Castanea sativa*-t, de nagyon szórványosan s csakis művelve. A talaj tiszta agyag. Hogy ez mily kőzetből képződött, teljes lehetetlen volt kikutatnom, sok mértföld hosszúságban e dombok mély bemetszései sehol valami követ elő nem tüntetnek.

3. Magyarhon egy vidékén sem láttam annyi gesztenyefát, mint Nagy-Bányán s annak környékén. A fák szépek, nagyok, erőteljesek s gyümölcseik megfelelőek. A talajra nézve ezeket mondja báró RICHTHOFEN³⁾: „Die Hauptmasse des Gebirges besteht aus Grünsteintrachyt, der von grauen Trachyten mannigfach durchbrochen und in hohen Kuppeln überlagert

¹⁾ FERD. Freih. v. ANDRIAN und KARL M. PAUL. Die geologischen Verhältnisse der kleinen Karpathen. (Jahrb. d. kk. geolog. Reichsanstalt Bd. XIV. Wien 1864. p. 325. sq.) — Többi között 336 l. mondja: „Die Gegend von Pressburg meistens so eine fortwährende Oscillation von Granit und Gneissgranit aufweist, wobei auch parallele Alternationen beider Gesteine (auf dem Wege von den Batzenhäuseln gegen Pressburg) vorkommen.“

²⁾ Magyar növénytani lapok. 1877. 3. sz. 35. l.

³⁾ FERD. Freih. v. RICHTHOFEN. Studien aus den ungarisch-siebenbürgischen Trachytgebirgen. (Jahrb. der kk. geolog. Reichs-Anstalt. Wien 1860. Bd. XI. p. 158. sq.)

wird. Hoch oben auf dem Plateau längs der Abfälle der darüber aufsteigenden Rücken und Kämme sind die Ausbuchtungen mit miocenen Sedimenten erfüllt, groben trachytischen Tuffen, und feineren Palla-Gesteinen.“

4. Hasonlóképen *Castanea sativa* t láttam Középszolnok-megyében Zsibó mellett a Rákóci-hegy közelében, de itt is csak szórványosan s művelve. Talaja vörnyeges agyag. Báró RICHTHOFEN említettem tanulmányainak egyik helye⁴⁾ azt sejteti velem, hogy itt is a talaj trachyt-kőzetből képződött.

KÖNYVISMERTETÉSEK:

Osmotische Untersuchungen. Studien zur Zellmechanik von Dr. W. PFEFFER, Professor der Botanik in Basel. Mit fünf Holzschnitten. Leipzig W. Engelmann 1877. VIII. 236. 8 r.

Mialatt PFEFFER arra törekedett, hogy bizonyos mozgástünetményeket az alapul szolgáló sejtméchanizmusra visszavezessen, oly tényekre akadt, melyeket előbb okilag kellett felvilágosítani, mielőtt eredményre vezető további előhaladásra számítani lehetséges volt. Mindenekelőtt a feltűnően magas hydrostatikai nyomás okát kellett kikutatni, mely oly növénysejteknel is megvan, melyeknek sejtjeiben a sejtnevel igen higitott oldat; itt P. a növénysejtbeni észleletekből vezette le a kísérleti kutatás kérdését. Mily osmotikus nyomásért hoznak létre az oldott testek, különösen a krystolloidok, ha nem képesek a diosmosisra? Ez volt az első kérdés és TRAUBE lecsapódási hártái lehetővé tették a növénysejt mintájára azon eszközt összeállítani, mely a természettani részre vonatkozó vizsgálatoknál szolgált.

Miután élettani eredmények elérése lebegett P. szeme előtt, a természettani vizsgálatok fonalát, jelen esetben éppen ott hagyta abban, hol a physikus saját szempontjából, a legérdekesebb kiindulási pontokat találta volna meg. PFEFFER lényeges élettani feladata az volt, hogy a nyert természettani tapasztalatok segítségével osmotikus esetek sejtméchanikájának alapjait felkeresse és kutatásainak egyes eredményeit, ezen véghetetlen érdekes mű 204—206. l. összefoglalta; ezek a következők:

I. Természettani rész.

TRAUBE lecsapódási hártáin a testrészecskék úgy látszik nem mehetnek át a nélkül, hogy a hártarészecskékből kiinduló tömecszerők hatáskörébe ne jönének (Moleculare Osmose).

A diosmosis magában nem elégséges az oldott testek relativ tömecsnyagságának meghatározására.

⁴⁾ RICHTHOFEN i. h. 233. l.

Ha a működő test nem hatol át, akkor egy adott hártában a legnagyobb osmotikus nyomás jön létre Ennek megfelelőleg a hártarészecskéknél további egymáshoz való közeledése, ceteris paribus, nyomásfokozást nem fog okozni.

A nyomásmagasság független a hártya vastagságától, melyvel természetesen a sejtbe irányult vízmozgás mennyisége is kevesbedik.

Az osmotikus hajtóerő a hártarészecskék, a víz és az oldott test között kölcsönösen működő tömecszerőktől függ, melyek által a hártya felületén egy átváltozott összetételű zona a diffuziozona képeztetik.

Mivel a diffuziozona alkata mellett, az oldott test és a víz részecskéi közötti vonzást az osmotikus hajtóerő határozza meg, úgy, hogy azon esetben, ha nem jön exosmosis létre, a nyomásmagasság a gyorsan diffundáló testre nézve általában nagyobb leend, mint egy lassan diffundáló testnél. A nyomásmagasság és a diffusio constansa között egy egyszerű viszony természetesen nem létezhetik, mivel különböző testek egyenlőtlenül alkotott diffuziozonát képeznek.

Ennek megfelelőleg TRAUBE lecsapódási hártáiban a krystalloidok aránytalanul nagyobb nyomáserőt hoznak létre, mint a kolloidok. Ellenben a pergamenpapírban vagy állathólyagban stb. a kolloidok hatása bizonyos körülmények között a krystalloidok hatását meg is haladhatja, mert ezen könnyen áthatolható testek tevénye a legnagyobb nyomásmagasság mögött sokkal hátrább marad, mint a nehezebben áthatoló krystalloidok tevénye.

Az osmotikus nyomásmagasság, az oldat tömörülésével minden oldott testre és minden hártára nézve bizonyos specifikus arányban növekedik. Ugyanazon hártában, azon esetben, ha a működő test nem hatol át, az osmotikuson eszközölt vízbeáramlás és nyomásmagasság megközelítőleg egyenlő arányban növekednek, mennyiben a szűrileendő vízmenyiség a nyomással arányos. Ebből következik, hogy az egyoldalú vízáram a diffuziozona alkotására nincs lényeges befolyással.

Hőmérsékváltozások a hártarészecskék közötti ürok kitágulása által a nyomásmagasságra nem lesznek befolyással mindaddig, míg a működő test át nem hatol. Általában nyomásingadozások kihatások következtében akkor fognak létrejönni, ha a hártában vagy a sejtartalomban történt módosítások által, a diffuziozona alkata vagy a víz és az oldott test közötti tömecshatása megváltozik.

II. Élettani rész.

Valamely oldott test felvétele vagy fel nem vétele a protoplaszmába, a protoplasma egy peripherikus rétegétől a plasmahártától függ, mely bizonyosan mindenütt képeztetik, hol a protoplasma egy más vízenyős folyadékba ütközik.

Egy a plasmahártyán áthatoló testnek a protoplasmában, illetőleg a sejtnedvben kell elterjedni, ha különös folyamatok — így vegyi összeköttetések — a benyomult testet bizonyos pontokon nem fixirozzák.

A magas nyomáserő a növénysejtekben, a plasmahártyában oldott tartalomanyagok, osmotikus hatásától függ, ebben, mint bizonyos mesterséges lecsapodási hárttyákban, a krystalloidtestek legtöbbet teljesítenek.

Mivel a protoplasma a sejtnedv felé is, egy plasmahártya által van határolva, a sejt osmotikus tekintetben két egymásba tokozott, egyenetlen nagyságn sejt által képezett rendszerhez hasonlít.

PFEFFER reményét fejezi ki, hogy mások is ezen térre fognak lépni. Az osmotikus esetek tekintetbe jönnek majdnem minden kérdésnél, mely a szervezetek anyag- és erőcserejére vonatkozik és azért igen valószínű, hogy a PFEFFER által kezdeményezett téren mások is működni fognak.

Vorläufige Sätze über die niederen Pilze und ihre Beziehungen zu den Infectionskrankheiten und der Gesundheitspflege, ausgesprochen in Vorträgen in der Gesellschaft für Morphologie und Physiologie, Januar bis März 1877. München Druck von Knorr & Hirth. 15. S. 8°.

Ezen kis füzet írója, mint a 15. l. olvashatni, C. NÄGELI. A nagy férfiú, ki kétségkívül az összes botanikusok közül leginkább hivatott ilyen tételeket felállítani, nézeteit 46 thesisben terjesztette elő a fennemlített müncheni társaság ülésein. Sajnáljuk, hogy ezen füzetet kivonatossan nem közölhetjük, de mindazonáltal azt hisszük, hogy a tételekre nem sokára visszatérhetünk, miután a híres férfiú ezek indokolását nem sokára kinyomtatja.

Reisen in Bosnien und der Hertzegowina. Topographische und pflanzengeographische Aufzeichnungen von Dr. OTTO BLAU. Mit einer Karte und Zusätzen von H. KIEPERT Berlin G. Reimer 1877 X. 231. S. 8°.

Már 1848 és 1849-ben közölt OTTÓ SENDTNER nagyérdekű értekezéseket Boszniáról az „Ausland“-ban. SENDTNER csak növénytani érdekek vezettek Boszniába. Az i. h. kinyomtatott hosszú úti-naplója jegyzeteit, a felt növények nevei teszik. Azóta sokáig majdnem semmi sem történt Bosznia növénytani átkutatása érdekében, míg BLAU, ki több éven át Sarajevóban, mint porosz és később mint né-

met consul élt, a hatvanas években egyet mást Berliube küldött meghatározás végett ASCHERSONNAK, ki őt a gyűjtések folytatására ösztönözte.

BLAU később német főconsul lett Odessában és midőn ezen érdekes országot elhagyta, az előttünk fekvő munka szerkesztéséhez fogott. Ez már 1873 őszén meg volt írva, de a kiadó csak most vélte azt veszteség nélkül kiadhatni. A növénytani adatok — a SENDTNER-féle modorban — jegyzetekben vannak elszórva és miután írójuk több oly vidéken volt, melyet SENDTNER nem látott, közleményei az utóbbiét kiegészítik. A gyűjtött növények most a strassburgi egyetem tulajdonát képezik, egy „doublette“-gyűjtemény a berlini királyi herbarium-é.

TUDÓS TÁRSASÁGOK.

A szentpétervári osászári tud. akadémia 150 éves jubileumát jan. 11. ünnepelték. Az akadémia az utolsó ötven év alatt 4000 munkát publikált.

Congrès international de Botanique et d' Horticulture à Paris en 1878. A világiállitás alkalmával a francia növénytani és francia központi kertészársulat, nemzetközi növénytani és kertészeti kongresszust akarnak tartani. A kongresszus 1878. aug 16—22-ig fog működni. A kik a kongresszus munkálataiban részt akarnak venni, felkéretnek, hogy erről az előkészítő bizottság elnökét (A Monsieur A. LAVALLEE Président de la Commission d' organisation du Congrès international de Botanique et d' Horticulture, 84, rue de Grenelle-Saint-Germain, à Paris France) értesíteni sziveskedjenek.

Gesellschaft naturforschender Freunde Berlin. Jan. 16. ül. WITTMACK „eine neu in Europa eingeführte Oehlsaat (Indische Guzerat-Saat)“ A *Sinapis glauca* ROXB. magjai, több olajt, több zsirt és több proteinanyagokat tartalmaznak, mint a repcemag. A magvak hasonlítanak a fehérmustáréhoz, csak hogy valamivel nagyobbak, rendszer átmérőjük 2—2½ mm., a fehéres sárga magvakon kívül egyes barnások találhatók, hasonlót a fehér mustármagjánál is tapasztaltak. HOOKER (Flora indica 498 l.), a *S. glaucat* a *Brassica campestris* L.-hez vonja. Szövettanilag a mag nagyon hasonlít a két rokon alfajéhoz a *B. Napus* és a *B. Rapae*-hoz. W. adja ezek szövetteni jellemzését és kiemeli, hogy a *Sinapis alba* magjai ezen tekintetben különböznek. De a *S. glauca* ize, határozottan csipős. mustáriz és azért az olajlepénye W. nézete szerint a marhának nem lehet nagyon hasznos. WITTMACK „über die jetzt häufiger vorkommende Verfälschung

des Luzernesamen mit denen von *Medicago arabica* L. (*M. maculata* Willd) und noch mehr mit denen von *M. hispida* γ *denticulata* Urb. "Élelmes emberek ezen magvakat, melyek a tengeren át hozott gyapjuval jutnak Európába, a lúcerna meghamisítására használják. W. figyelmeztet, hogy ezen magvakat csirázásra képtelenné teszik és egyben kiemeli azt, hogy különböznek azok a *M. sativa*-étól A hamisított magok között találhatók meg a *Carduus tenuiflorus* achae-niumjai és néha kis vasdarabkák, melyek Nobs tanár szóbeli közlése szerint azon eszkről (Klettenwolf) letörtek, melynek segítségével a fentemlített gyapjút tisztítják. Végre bemutat több batatát (*Convolvulus Batatas* L.) melyet Malagából a berlini gazdasági múzeumnak küldöttek. W. néhány észrevéteit tesz ezek husáról, keményítő szemeséikről, továbbá cukortartalmukról és fajsúlyjukról. A főzött batatatak ize kellemetlen volt.—FRITSCH „die von ihm construirte Modification des Rivet'schen Mikrotoms“ ezen mikrotom¹⁾ leírása után, felemlíti a GuDDER-féle mikrotomot és mind a kettő részre hajlatlan összehasonlítását adja.

Febr. 20. d. FRITSCH felel BRAUN interpellációjára, vajjon lehet-e mikrotomjával, fából praeparatumokat vágni és bemutat olyanokat. Ezen célra készített késekkel lehet fát is metszeni, ha ez nem nagyon kemény és nem nagyon nagy. Ha a fa ellenállása növekedik, akkor a GuDDER-féle mikrotomok célszerűbbek.—OTTO MÖLLER „vorläufige Mittheilung über die pelagischen Formen von *Diatomaceen* aus dem südlichen Eismeere“ A Challenger-expeditio alkalmával Dr. von WILLEMOES-SUHM a tengerfelületéről gyűjtött *Diatomaceák*at, melyek több tekintetben érdekesek; t. i. P. T. CLEVE 1873. leirta a svéd akadémia értekezéseiben, az éjszaki jégtenger *Diatomaceáit* és így össze lehet hasonlítani a két jégtengerben élő alakokat; de az anyag azért is érdekes, mert ritkább és különösen nagy fajokat tartalmaz, melyek bonctani vizsgálatokra igen alkalmasok. A szárított proba, fehér, nehezszertű, de egyes alakok anatómiai sajátosságai miatt, még a vízben is nehezen praeparálható. A leggyakoribbak a *Synedra Thalassothrix* CLEVE, aztán különböző *Chaetoceros*, *Rhizosolenium*, *Coccosinodiscus* és *Fragilaria* alakok, a többiek csak egyes példányokban voltak. A CLEVE által leirt *Synedra Thalassothrix*, *Chaetoceros borealis*, *C. decipiens*, *C. atlanticum*, *Cocconeis glacialis* található a próbában, de *Thalassiosira Nordenskjöldi* C., mely az éjszaki jégtengerben gyakori, ugy látszik ezen próbából hiányzik.—MAGNUS „Über die auf den Wolfsmilcharten auftretenden Rostpilze.“ Az *Euphorbia Cyparissias* és az *E. Esulan* egy *Uromyces* és egy *Aecidium* mutatkoznak, ezeket minden mykolog egy penész fejlődés-

¹⁾ Az eszközt WINKLER (Berlin, Dorotheenstrasse) készítette, ára 25 tallér.

köréhez sorozandónak tartotta és pedig úgy, hogy mindkettő egy és ugyanazon penész két különböző fructificatiója. Annál feltünőbb volt SCHROETER észlelete, hogy az *Aecidium Euphorbiae* spora a *Pisum sativum* L. leveleire hintve ott az *Uromyces Pisi* (STRAUSS) stylosporatelepeit képezik. (Hedwigia XIV. 98. 1). Midőn M. Voss említette, hogy a laibachi városerdőben az *Euphorbia verrucosa* LAM. részein, az *accidiumok* között az *Uromyces scutellatus* (PERS) LÉV. teleutosporait is találta (Oesterr. bot. Zeitschr. 1876. 299. 1) MAGNUS kért tőle ilyen példányokat. Ezek föllépése egyez az *Euphorbia Cyparissias*-on tett észleletekkel, csak hogy a teleutosporák nem olyanok, mint az *E. Cyparissias*, hanem mint az *E. Gerardianan* élő *Uromyces*-éi. Az utóbbi két fajon élő *Uromyces*, melynek teleutosporai simák, M. szerint az *U. excavatus* (DC.). Tehát igen paradox magaviseletű, a két igen közel rokon, közelrokon gazdanövényeken élő *Uromyces* faj; mind a ketten ugyanazon feltünően jellemző módon mutatkoznak a gazdanövényen és ugyanazon meg nem különböztethető spermogoniumoktól kísértetnek. Ugyanazon spermogoniumok kísérik az egyik *Uromyces*hez tartozó *Aecidiumot*. Egy épen ilyen spermogoniumoktól kísért *Aecidium* a másik faj gazdanövényén, egészen ugyanazon jellemző módon mutatkozik; de ez nem tartozik többé ezen legközelebb rokon *Uromyces* fejlődéskörébe, hanem egy más gazdanövényen élő egészen más *Uromyces*fajhoz. Így tehát ezek két egészen különböző penészhez tartozhatnak. Az *Uromyces Pisi* (STR.) nincs közel rekonságban az *U. excavatus* (DC.)-sal. Nemcsak a teleutosporák különböznek, hanem egész biológiai magaviseletük és fellépésük. Míg az *U. excavatus* (DC) és *U. scutellatus* LÉV. teleutosporatelepei csak egy nemzedéket képeznek egy évben; az *U. Pisi* (STR.) az uredotelepek successiv nemzedékeit képezi, melyeket a teleutosporatelepek követik; ezek csak egyes telepecskékben mutatkoznak és spermogonium nélkül vannak. Ezen *Uromyces*fajok tehát különböző sectiókba tartoznak. Az *Uromyces Pisi* igen közel áll, a rokon gazdanövényeken élő autoikus fajokhoz. (S. B. G. n. F.)

Botanisk Forening Kopenhagen. Jan. 30. ül. LANGE jelentést tesz ritkább dán növények 1876. felfedezett új lelhelyeiről és egy pár érdekes növényről, melyet Stud. polyt. A. KORNERUP Groenlandban talált.

Febr. 22. ül. EMIL HANSEN rövid mycologiai közlemények (Om Gjødingssvampé). (BN.)

Vetenskapsakademien Stockholm. Febr. 14. ül. J. E. ZETTERSTEDT „1. *Hepaticae* Kinnekullenses.“ „2. Supplementum ad dispositionem *Muscorum frondosorum* in monte Kinnekulle nascentium.“

Márc. 14. ül. **NORDSTEDT** „*Nonnullae Algae aquae dulcis brasilienses.*“ (BN.)

PÁLYAKÉRDÉSEK.

A Société de physique et d'histoire naturelle de Genève felszólítja azokat, kik az **AUG. PYR. DE CANDOLLE**-tól alapított pályadíjért versenyezni akarnak, hogy latin, francia, német, angol vagy olasz nyelven dolgozott kézírataikat Prof. **MARIGNAC** a fennevezett társulat titkárának 1879. october 1-ig beküldjék. A díjt az nyeri, ki egy növényfamília vagy genus legjobb monographiáját írja. A díj 500 francs. (B. Z.)

Az olasz földmívelési, ipar és kereskedelmi ministerium 14 januáriusról kelt decretummal egy 3000 frankos díjt szándékozik azon írónak útalványozni, ki a *Hesperidaceák* és különösen a *Citrus*-nem legjobb és legteljesebb monographiáját adja, a mostani ismeretek tekintetbe vétele mellett kíván javaslatokat, melyek a célszerűbb cultivatióra és a betegségekre, melyeknek az egyes fajok ki vannak téve, vonatkoznak. Benyújtási határidő 18 hónap a decretum keltezésétől számítva. (NGB.)

BCU Cluj / Central University Library Cluj IRODALMI HIREK.

Nomenclator botanicus. Nominum inde ab anno 1859 usque ad finem anni 1876. publici juris factorum, classes, ordines, tribus, familias, divisiones, genera, subgenera vel sectiones, species, subspecies, varietatesque designantium enumeratio alphabetica. Adjectis auctoribus, temporibus, locis systematicis apud varios, notis literariis atque etymologicis et synonymis. Continuatio Nomenclatoris **LUDOVICI PFEIFFERI**. Conscriptit **FRIDERICUS HENRICUS OSCARUS UHLWORM**, Dr. phil. Egy füzet ára 4 1/2 márká. A már megjelent **PFEIFFER** Nomenclator botanicusának ára 252 m., de az nincs tekintettel a speciesekre. Igen örülnénk, ha a vállalat sikerülne, habár oly költséges, hogy magánembernek nem merjük directe ajánlani; hanem azt hisszük legcélszerűbb lesz, ha az érdeklődők, és ki ne volna az, a próbaszámot jól átnézik és a szerint kiszámítják a füzetek körülbelüli számát. A munka nyomtatását megkezdik, a mint a kézirat egészen elkészült. Ha az első füzet kezünkhöz jutott szólni fogunk róla.

DR. ODOARDO BECCARI, ki 1865 és 1876 között több éven át az indomalayi és papuani archipelagusban utazott, növénytani kutatásainak eredményét egy nagy munkában akarja kiadni. A munka címe: **Malesia**. Az első füzet **Uj Guinea** pálmáiról fog szólni. (NGB.)

HALÁLOZÁS.

NICOLAI IWANOWITCH de GELESNOW † jan. 27. Sz. Pétervárt. G. előbb a Moszkva melletti gazdasági akadémia igazgatója és utoljára az orosz „domaines“-ministeriumban császári belső titkos tanácsos volt. Már a negyvenes évek kezdetén foglalkozott a növényfejlődéstanal és több becses embryologiai és physiologiai értekezést irt. (GFl.)

KINEVEZÉSEK.

A. MILLARDET eddig Nancyban (Fac. des sciences), Bordeauxba (Fac. des sciences); HRECKEL eddig Nancyban (Ec. de Pharmacie), Grenobleba (Fac. des sciences); ED. TISON a párisi kathol. egyetemen a növénytan tanárainak nevezettek ki. (BZ.)

A svéd király a visszalépett J. E. ARESCHOU helyébe DR. THEODOR MAGNUS FRIES-t nevezte ki a növénytan és a practica oeconomia tanárának az upsalai egyetemen. (BN.)

A párisi akadémia VAN TIEGHEM-et választotta 31 szavazattal rendes tagnak, BAILLON ellenébe, ki 28 szavazatot nyert. A választást a köztársaság elnöke helyben hagyta. (GR.)

A sz.-pétervári akadémia 150 éves jubilaema alkalmából lev. tagsági oklevéllel megtisztelte O. HER-t Zürichben és J. DECAISNE-t Párisban. (GFl.)

NYILVÁNOS GYŰJTEMÉNYEK.

TULASNAKönyvtárát a párisi kath. egyetemnek ajándékozta. (NGB)

D. HANBURY a materia medicára vonatkozó nagy gyűjteménye és orvosi növények herbariuma az örökösöktől a londoni gyógyszerésztársaság (Pharmaceutical Society) muzeumának ajándékozott. (EJ.)

A „Magyarországi Kárpátgyűjtés“ egy felhívást bocsátott közre, melyben a most életbeléptetendő Kárpáti muzeum gyűjteményéhez adományokat kér, „a lelhely pontos megnevezése és netalán jellemző sajátságainak rövid ismertetése mellett“ A küldemények GEMENICZ KÁROLY gyógyszerészhez Késmárkra Szepesm. címezendők.

KÉRELEM.

A magyar növénytan lapok szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó levelek és küldemények Kanitz Ágosthoz Kolozsvárra intézendők.